

การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสืบสวนสอบสวน:
กรณีศึกษาคดีอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ*

THE USE OF FORENSIC EVIDENCE BY INVESTIGATIVE OFFICERS: A CASE STUDY OF
CRIMINAL OFFENSES AGAINST LIFE, BODY, AND SEXUAL INTEGRITY

ศิริธรรม จิตต์งาม^{1*}, ศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง², ศุภชัย ศุภลักษณ์นารี²

Sirithum Chitngam^{1*}, Sirirat Choosakoonkriang², Supachai Supaluknar²

¹สาขานิติวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

¹Forensic Science, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand

²สาขานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม ประเทศไทย

²Department of Forensic Science and Justice, Silpakorn University, Nakhon Pathom, Thailand

*Corresponding author E-mail: sirithum.ch@ssru.ac.th

*Tel: 085-549-6561

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการให้ความสำคัญและการใช้ประโยชน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการสืบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศ ของพนักงานสืบสวนสอบสวน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ จากการเก็บข้อมูลจากพนักงานสืบสวนสอบสวน 297 ราย และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจากตำรวจ สายผู้บริหาร 16 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการให้ความสำคัญของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในคดีอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศ ระดับการศึกษาและอายุงาน มีผลต่อระดับการให้ความสำคัญและการใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในคดีอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านการให้ความสำคัญต่อพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.359) จัดอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างตระหนักถึงความจำเป็นของหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์ทุกขั้นตอนของกระบวนการสืบสวนสอบสวน และมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน และด้านการใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.403) จัดอยู่ในระดับมาก โดยพนักงานสืบสวนสอบสวน สามารถนำพยานหลักฐานไปประกอบสำนวนคดี มีประสบการณ์ในการส่งตรวจและตรวจสอบความถูกต้องของแต่ละขั้นตอนการเก็บ ส่ง และวิเคราะห์พยานหลักฐานได้อย่างเหมาะสม ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้เชิงปฏิบัติในงานจริงได้เป็นอย่างดี แต่ในขณะเดียวกันกลับ พบว่า การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับน้อยที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านโอกาสและการพัฒนาศักยภาพเชิงวิชาการที่ยังไม่เพียงพอ

คำสำคัญ: การให้ความสำคัญ, การใช้ประโยชน์, พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์, คดีอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ

Abstract

This study sought to Assess the significance and application of forensic evidence in the investigation of criminal cases including homicide, bodily injury, and sexual offenses among criminal investigation officers. A mixed-methods research approach was used. It included a quantitative study that used data from 297 criminal investigation officers and a qualitative study that included in-depth interviews and focus group discussions with 16 police officers in charge. Descriptive and inferential statistics were used to look at the data. The findings indicated that educational attainment and duration of employment substantially influenced the significance and use of forensic evidence in criminal cases pertaining to homicide, bodily injury, and sexual offenses, with statistically significant variances. The high score for the relevance of forensic evidence ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.359) shows that the people who answered agreed that scientific evidence is needed at every step of the criminal investigative process. In the same way, the amount of use of forensic evidence was also scored highly ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.403). Criminal investigation officers could use forensic evidence in case files, had expertise submitting evidence for testing, and made sure that each step of collecting, submitting, and analyzing evidence was done correctly. This shows that you are quite good at using what you know in real-life investigations. The results also showed that the lowest level of participation in training linked to the use of forensic evidence was due to a lack of training opportunities and not enough growth in academic and professional skills.

Keywords: Importance, Utilization, Forensic Evidence, Criminal Cases Involving Life Body and Sexual Offenses

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2558 สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ปรับเปลี่ยนการจำแนกกลุ่มฐานความผิดใน คดีอาญา เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดในการรายงานสถิติคดีอาญา จากที่จำแนกไว้เป็น 5 กลุ่ม (อภิรักษ์ นักร้อง, 2559) ได้พิจารณาใหม่ โดยรวมฐานความผิดในกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 เข้าไว้ด้วยกัน กลุ่มฐานความผิดจึงมีจำนวนลดลงเหลือ เพียง 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 คดีความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ ได้แก่ ฆ่าผู้อื่น ทำร้ายผู้อื่นถึงแก่ ความตาย พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกายสาหัส และข่มขืนกระทำชำเรา กลุ่มที่ 2 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ได้แก่ ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ ชิงราวทรัพย์ ลักทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ฉ้อโกงประชาชน รับของโจร ลักพาเรียกค่าไถ่ และวางเพลิง กลุ่มที่ 3 คดีความผิดพิเศษ ได้แก่ ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์ พระราชบัญญัติป่าไม้ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พระราชบัญญัติ เลื่อยโซยนต์ พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พระราชบัญญัติศุลกากร พระราชบัญญัติฟอกเงินและพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2540) กลุ่มที่ 4 ความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ได้แก่ ความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด อาวุธและวัตถุระเบิด การพนัน วัตถุ สื่อบันเทิง สิ่งพิมพ์ลามกอนาจาร พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง การค้าประเวณี สถานบริการและการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาด้านการรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นปัญหาสำคัญมากในกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้น สามารถแยกแยะ ออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้ ปัญหาในการรวบรวมพยานหลัก ถือว่ามีความสำคัญเพราะหากการรวบรวม

พยานหลักฐานกระทำขึ้นโดยมิชอบด้วยกระบวนการที่ถูกต้องตามกฎหมายในเบื้องต้นย่อมส่งผลกระทบต่อ การวินิจฉัยหรือการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการและศาล ความยุติธรรมในทางปฏิบัติพนักงานอัยการ จะต้องยึดถือ ข้อเท็จจริง ตามสำนวนการสอบสวนชั้นพนักงานสอบสวนในการสั่งคดี การรวบรวมพยานหลักฐานตามประมวล กฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 บัญญัติว่าให้พนักงานสอบสวน รวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่ สามารถทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและ เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นว่าความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ปัญหาการใช้ดุลพินิจของ พนักงานสอบสวนในการสอบสวนพยานบุคคลในพยานบุคคลที่จะมาเปิดเผยถึงความรับรู้ของตนเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ในคดี โดยการให้ถ้อยคำ การรับรู้นี้เป็น การรับรู้โดยประสาทสัมผัสโดยตรง คือ การได้เห็นได้ฟังหรือได้ยินและ มาถ่ายทอดข้อเท็จจริงเหล่านั้นต่อพนักงานสอบสวน ปัญหาการใช้อำนาจดุลพินิจของพนักงานสอบสวน ตามมาตรา 122 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า พนักงานสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนในกรณีต่อไปนี้ก็ได้ 1) เมื่อผู้เสียหายขอความช่วยเหลือแต่ไม่ยอมรับทุกข้อตามระเบียบ 2) เมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีเสียเอง โดยมีได้ร้อง ทุกข้อก่อน และ 3) เมื่อมีหนังสือกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์หรือบุคคลที่กล่าวโดยโทษด้วยปาก ไม่ยอมบอกว่าเขา คือ ใครหรือไม่ยอมลงลายมือชื่อในคำกล่าวโทษหรือบันทึกคำกล่าวโทษ วิธีดำเนินการสอบสวนของพนักงาน สอบสวน หากขาดความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ หรือขาดความยุติธรรมแล้ว ผลเสียย่อมเกิดกับประชาชน โดยส่วนรวม อย่างแน่นอน เห็นได้ว่า การสั่งคดีของพนักงานสอบสวนกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนเพียงลำพัง เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและเพื่อพิสูจน์ให้ เห็นความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาและเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ดังนั้น การสั่งคดีของพนักงาน สอบสวนย่อมมีผลต่อการพิจารณาฟ้องของพนักงานอัยการและกระบวนการพิจารณา คดีของศาล หากการรวบรวม พยานหลักฐานดำเนินการโดยมิชอบด้วยกฎหมายใหม่ มีการตรวจสอบจากองค์กรภายนอก หรือมีวิธีการดำเนินการ สอบสวนและกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน ย่อมเกิดความเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรมได้ ซึ่งจากผลการศึกษา ของ White, J. H., et al. พบว่า พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ สามารถใช้ประโยชน์ในการนำมาประกอบ แผนประทุษกรรมคนร้ายคลี่คลายคดีที่ผู้กระทำผิดเป็นฆาตกรต่อเนื่อง ส่งผลให้การสืบสวนประสบความสำเร็จ และ นำไปสู่การจับกุมได้ในที่สุด (White, J. H. et al. , 2011) และ Joseph, L. P., et al. ได้ศึกษาการนำพยานหลักฐานทาง นิติวิทยาศาสตร์ใช้คลี่คลายคดีอาญาเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นี้ เป็นพยานหลักฐานสำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการคลี่คลายคดีอาญา (Joseph, L. P. et al., 2013)

ข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระบุว่า ในปี 2565 มีคดีที่ถูกยกฟ้อง เนื่องจากหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอหรือไม่น่าเชื่อถือ คิดเป็นร้อยละ 18 ของคดีอาญาทั้งหมด (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2565) ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระบบยุติธรรมไทยปัจจุบันประเทศไทยมีคดีอาญา เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มสูงขึ้นทั้งคดีลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ วางเพลิง ช่มชืนหรือฆาตกรรม ซึ่งผู้กระทำ ความผิดต่างมีวิธีการกระทำความผิดที่สลับซับซ้อนมากขึ้นตามความก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ทั้งนี้ เมื่อเกิดคดีอาญาขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายจะต้องดำเนินการเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษ เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้แก่สังคม ซึ่งการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นจะอาศัยพยานบุคคลเป็นหลัก ในการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย แต่บางครั้งอาจจะได้ตัวผู้กระทำ ความผิดที่แท้จริงเพราะพยานบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงคำพูดได้เสมอ ด้วยเหตุผลดังกล่าวเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงต้องมีการนำความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้ในกระบวนการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาเพื่อพิสูจน์ หาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานต่าง ๆ ด้วยวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์เพราะพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จะสามารถ เชื่อมโยงผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษและช่วยผู้บริสุทธิ์ให้พ้นจากข้อกล่าวหาได้ (กนกพร แสนแก้ว, 2019)

ในอดีตที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ตำรวจติดตามตัวบุคคลที่กระทำความผิดโดยอาศัยข้อมูลจากพยานบุคคลในการสืบสวนสอบสวน แต่พบปัญหาที่พยานบุคคลมักเปลี่ยนแปลงข้อมูลหรือคำให้การที่ให้ไว้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มักมีสาเหตุมาจากความไม่แน่ใจ หรือไม่ชัดเจนต่อภาพเหตุการณ์ ความไม่เต็มใจของพยาน ความสงสาร การหลงลืม การถูกข่มขู่หรือคุกคาม หรือการได้รับสินบน เป็นต้น ข้อมูลต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับ จึงอาจถูกบิดเบือนข้อเท็จจริงไปได้ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้โดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม แต่ได้ส่งผลต่อการติดตามบุคคลที่กระทำความผิดเพื่อนำมาลงโทษตามกฎหมาย นอกจากนี้ วิธีที่ว่าตำรวจจับแพะก็มักได้ยินอยู่เสมอ ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจพบว่า พยานกลับคำให้การ หรือแสดงความไม่แน่ใจต่อคำให้การที่ได้ให้ไว้ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องพยายามหาข้อมูลเพิ่มเติมที่สามารถใช้ในการพิสูจน์หรือยืนยันการกระทำความผิดของบุคคลจากพยานหลักฐานที่ตรวจพบได้ในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อยืนยันหรือนำมาใช้ในการเชื่อมโยงเพื่อสืบหาตัวบุคคลที่กระทำความผิดต่อไป (ศูนย์บริหารงานสอบสวน, 2565)

ตัวอย่าง ของคดีที่มีปัญหาด้านความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน ได้แก่ คดี เป่าสาก พุทธศักราช พ.ศ. 2557 นักค้ายาบ้า เบนซ์ ท่าทราย (อภิรักษ์ นักร้อง, 2559) หายใจยเข้ากลีบเมฆไม่มีอะไรคืบหน้าได้ 3 เดือน คดีที่สะท้อนความไม่เอาไหนของตำรวจภาค 7 เริ่มจากปรากฏการณ์แก๊งยาเสพติด กรณีนายอดิศักดิ์ ศรีสะอาด หรือ เบนซ์ ท่าทราย อายุ 26 ปี หัวหน้าแก๊งค้ายาบ้ารายใหญ่ของ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่หายกล้อออกมาแฉพฤติกรรมตำรวจฝ่ายสืบสวนสถานีตำรวจภูธรศรีประจันต์ ยศระดับรอง ผู้กำกับที่เคยรับส่วยแลกกับทางสะดวกในการค้ายาเสพติด ไม่แฉเปล่า เบนซ์ ท่าทราย โปสเตอร์ภาพเปลือยอกโชว์ลายสัก มือถืออาวุธสงครามขู่จะเอาชีวิตตำรวจและญาติพี่น้องยกโรงพัก โดยในคดีนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานถูกวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นการตรวจเก็บพยานหลักฐานที่ไม่เป็นมาตรฐานสากล จากคดีตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานและการตรวจสถานที่เกิดเหตุด้วยขั้นตอนและวิธีการที่ถูกต้องตามหลักการมาตรฐานจะทำให้พยานหลักฐานมีความน่าเชื่อถือและมีคุณค่าในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น สถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ผู้กระทำความผิด ได้ทิ้งร่องรอยเอาไว้เมื่อก่อเหตุทางอาชญากรรม หรืออาจกล่าวได้ว่า สถานที่เกิดเหตุ เป็นกุญแจที่สามารถไขข้อสงสัยของคดีได้ เนื่องจากเป็นแหล่งรวมของข้อมูลสำคัญที่ได้จากพยานหลักฐาน โดยเฉพาะพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สามารถใช้ระบุบุคคลซึ่งกระทำความผิดที่แท้จริงได้ (ศูนย์บริหารงานสอบสวน, 2565)

ด้วยเหตุนี้ การให้ความสำคัญต่อพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศของพนักงานสืบสวนสอบสวนในสังกัดตำรวจภูธรภาค 7 จากการรายงานและสภาพการปฏิบัติงานของตำรวจในพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 7 พบว่า แม้จะมีการนำหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ประกอบสำนวนคดี แต่ระดับความสำคัญที่ให้กับหลักฐานดังกล่าว รวมถึงคุณภาพของการรวบรวม การรักษาและการนำเสนอหลักฐานยังมีความแตกต่างกันในแต่ละคดีซึ่งส่งผลต่อความสมบูรณ์ของสำนวนคดีที่ส่งต่อให้พนักงานอัยการพิจารณา ยิ่งไปกว่านั้น คดีเกี่ยวกับร่างกาย ชีวิตและเพศ บางกรณี ยังมีความเชื่อมโยงกับความเสี่ยงต่อความปลอดภัยของพนักงานอัยการ ไม่ว่าจะเป็นการถูกข่มขู่ คุกคามหรือการตกอยู่ภายใต้แรงกดดันจากผู้มีอิทธิพล หากสำนวนคดีขาดความชัดเจนและพึ่งพาพยานบุคคลเป็นหลัก ย่อมเพิ่มภาระและความเสี่ยงในการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฉันทนา วิทยนิพัทธ์พงษ์ และคณะ พบว่า พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ มีความรู้ในการตรวจเก็บวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับปานกลาง และยังพบว่า ระดับความรู้และทักษะในการตรวจเก็บวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับประสบการณ์ (จำนวนปี) ในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวน โดยช่วงประสบการณ์ 16 ถึง 20 ปี และระยะเวลาหลังการอบรมครั้งล่าสุด ในด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุหรือนิติวิทยาศาสตร์ เป็นปัจจัยพยากรณ์ระดับความรู้ในการตรวจเก็บวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้เช่นเดียวกัน โดยระยะเวลาหลังการอบรมครั้งล่าสุดที่มีช่วงระยะเวลาเพิ่มขึ้น ส่งผลให้พนักงานสอบสวนมีระดับความรู้ในการตรวจเก็บวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ลดลง (ฉันทนา วิทยนิพัทธ์พงษ์ และ

คณะ, 2565) สามารถสรุปได้ว่าพนักงานสอบสวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 7 มีความรู้ในการตรวจเก็บวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น การให้ความสำคัญต่อหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในรายงานของตำรวจภูธรภาค 7 จึงไม่เพียงเป็นประเด็นด้านประสิทธิภาพของกระบวนการสืบสวนสอบสวนเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความปลอดภัย ความมั่นใจและความเป็นธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการโดยตรง งานวิจัยนี้จึงมีความจำเป็นเพื่อพัฒนาคุณภาพสำนวนคดี เสริมความมั่นใจและความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการและสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการให้ความสำคัญและการใช้ประโยชน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการสืบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศ ของพนักงานสืบสวนสอบสวน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนในสังกัดตำรวจภูธรภาค 7 ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสืบสวนสอบสวนและการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ครอบคลุมพื้นที่ 8 จังหวัด ได้แก่ นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ครอบคลุมพื้นที่ 104 สถานี มีกำลังพลผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสายงาน 1) พนักงานสืบสวน จำนวนทั้งสิ้น 400 คน 2) พนักงานสอบสวน จำนวนทั้งสิ้น 750 คน รวมทั้งหมด 1,150 คน (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2567) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจะใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) เพื่อคำนวณขนาดที่เหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรรวม (N) ด้วยระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (ระดับนัยสำคัญ) ที่ 5% ($e = 0.05$) จากการคำนวณด้วยการใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ พบว่า ขนาดของประชากร จำนวน 1,150 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะต้องเก็บข้อมูล มีจำนวนทั้งสิ้น 297 คน

ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จะทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยจะเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับฝ่ายบริหารที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 7 ที่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบใน 8 จังหวัด คือ นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงครามและสมุทรสาคร โดยจะคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ดำรงตำแหน่ง รองผู้กำกับ การสืบสวนและสอบสวนขึ้นไป ที่มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการสืบสวนสอบสวนและควบคุมดูแลพนักงานสืบสวนสอบสวนในสังกัดที่ตนเองรับผิดชอบ โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยคัดเลือกตัวแทนจังหวัดละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน ในการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจะต้องมีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสืบสวนสอบสวนมาไม่น้อยกว่า 10 ปี และต้องเคยปฏิบัติหน้าที่ด้านการเก็บพยานหลักฐานมาก่อน

เครื่องมือในการวิจัย

ประกอบด้วย 2 เครื่องมือด้วยกัน คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ จัดทำแบบสอบถามและแนวคำถามสัมภาษณ์ตามรายละเอียดในส่วนเครื่องมือวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ ตามด้วยการทดลองใช้กับกลุ่มนักร้องเพื่อประเมินความชัดเจนและความเชื่อมั่นของเครื่องมือจนได้แบบสอบถามและแนวสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

สร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. แบบสอบถาม ที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ

โดยในแบบสอบถามจะมีการแบ่ง ข้อคำถามออกเป็น 4 ตอนหลัก ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นพนักงานสืบสวน/สอบสวน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระดับชั้นยศ จังหวัดที่ปฏิบัติงานในสังกัดตำรวจภูธร ภาค 7 ประสิทธิภาพในการทำงานด้านสืบสวน/สอบสวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการให้ความสำคัญและการใช้ประโยชน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ทั้งหมด ประกอบด้วยคำถาม 20 ข้อ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ในการใช้ประโยชน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย คำถาม 17 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นลักษณะคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติมหรือข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่พบในการให้ความสำคัญและการใช้ประโยชน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย คำถาม 2 ข้อ

2. แบบสัมภาษณ์ ที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์เชิงลึกถูกนำมาใช้เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่ละเอียดและเจาะลึกเกี่ยวกับประสบการณ์และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เครื่องมือ คือ แนวคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งกำหนดคำถามหลักไว้ล่วงหน้าตามหัวข้อสำคัญที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง จึงต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยก่อน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยใน 2 ส่วนด้วยกัน คือ การหาความเที่ยงตรง และการหาความเชื่อมั่น

1. แบบสอบถาม ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 การหาความเที่ยงตรง ด้วยการหาตามแบบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณา รวมจำนวน 3 คน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามให้มีความเหมาะสม ถูกต้องตามหลักวิชาการและครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษาวิจัย และตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่มุ่งวัดหรือค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยทำแบบสำรวจรายการให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ กำหนดค่าคะแนนการพิจารณา ดังนี้

+1 ถ้าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

0 ถ้าข้อคำถามนั้นสอดคล้องบางส่วนกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

-1 ถ้าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาแทนค่าสูตรของ Rowinelli and Hamblton (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2544) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum}{N}$$

เมื่อ IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาของการวิจัย

$\sum R$ = ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถือว่าข้อคำถามมีความตรงสามารถนำไปใช้ได้ แต่ถ้าข้อคำถามใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.50 ข้อคำถามนั้นต้องปรับปรุง โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะหรือตัดทิ้งไป

นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ มาแก้ไข ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่ต้องการศึกษาวิจัย และขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จะมีการดำเนินการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (IRB) ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ต้องได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยยึดหลักเกณฑ์ตามรายงานเบลมอนด์ ได้นำเครื่องมือแบบสอบถามไปทดลองใช้ และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1.2 การหาความเชื่อมั่น

เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้ว ก่อนที่จะนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปใช้จริง ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปทดสอบกับพนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่ของตำรวจนครบาล ซึ่งมีพื้นที่อยู่ใกล้เคียงกันกับตำรวจภูธรภาค 7 ที่มีสภาพปัญหาและลักษณะทางกายภาพของพื้นที่คล้ายคลึงกัน หรือทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผู้วิจัยทำการทดสอบโดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายในแบบสัมภาษณ์แอลฟาของครอนบาค โดยถ้ามีค่าเข้าใกล้ 1.00 นั้นแสดงว่าเครื่องมือหรือแบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถืออยู่ในเกณฑ์สูง (มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ, 2554) ซึ่งจากการทดสอบเครื่องมือแล้ว

2. แบบสัมภาษณ์ ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างที่ได้สร้างขึ้นมานำส่งให้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของข้อความและเนื้อหา

2.2 นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างที่ผ่านการตรวจจากอาจารย์ที่ปรึกษานำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.3 นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างที่ผ่านการแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาอีกครั้ง โดยการหาความเที่ยงตรง ด้วยการหาตามแบบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามกับพฤติกรรมที่มุ่งวัดหรือค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความกับจุดประสงค์ ตามวิธีการที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

2.4 นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง

2.5 จะมีการดำเนินการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยยึดหลักเกณฑ์ตามรายงานเบลมอนด์ และมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมายข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศและรายงานผลการวิจัยเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ

2.6 นำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยนำหนังสือราชการจากคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ไปขอความร่วมมือจากกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 7 เพื่อแจ้งให้พนักงานสอบสวนที่อยู่ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 7 ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

1.2 ผู้วิจัยประสานงานกับตำรวจภูธรจังหวัดทั้ง 8 จังหวัด เพื่อแจ้งให้พนักงานสืบสวนสอบสวนที่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมในโครงการวิจัยและสมัครใจเข้าร่วมโครงการทราบ พร้อมแจกแบบสอบถามเป็นคิวอาร์โค้ดให้พนักงานสืบสวนสอบสวนที่อยู่ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 7 ได้ตอบแบบสอบถามในแบบฟอร์มการตอบแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) เพื่อดำเนินการตอบแบบสอบถามภายในระยะเวลา 1

1.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามออนไลน์ที่ได้รับการส่งกลับมาแล้ว ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยต่อไป

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยติดต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเองในเบื้องต้น ผู้วิจัยแนะนำตนเองพร้อมแจ้งวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์เชิงลึกให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทราบและกำหนดช่วงเวลาการสัมภาษณ์

2.2 ผู้วิจัยได้แจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทราบ วัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ พร้อมส่งแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพิจารณาก่อนล่วงหน้าและทำเป็นหนังสือแจ้งอย่างเป็นทางการ

2.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยเองตามแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผ่านการปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาและจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญแล้ว โดยทำการจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งบันทึกเสียงการสัมภาษณ์และนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงสรุปประเด็นตามวัตถุประสงค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

โดยการตรวจสอบแบบสอบถามและคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ถูกต้องและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistic Package For The Social Science: SPSS) และโปรแกรม Microsoft Excel โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางและการพรรณนา

1.2 การวิเคราะห์ระดับการให้ความสำคัญและการใช้ประโยชน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในคดีอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศ ของพนักงานสืบสวนสอบสวนในสังกัดตำรวจภูธรภาค 7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติพรรณนา ประกอบด้วยค่าเฉลี่ย (Means) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อระดับการให้ความสำคัญและการใช้ประโยชน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสืบสวนสอบสวน สังกัดตำรวจภูธรภาค 7 ใช้สถิติการทดสอบค่าที (T-test) และสถิติทดสอบเอฟ (F-test) หรือ ANOVA

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของการสัมภาษณ์ ทั้งจาก การจดบันทึก และการถอดข้อความจากเครื่องบันทึกเสียง ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลการบรรยาย ที่ได้จากการสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ในประเด็น

ผลการวิจัย

ระดับการให้ความสำคัญและการใช้ประโยชน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในคดีอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศ ของพนักงานสืบสวนสอบสวนในสังกัดตำรวจภูธรภาค 7

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ตารางที่ 1 ด้านการให้ความสำคัญต่อพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในคดีอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศ ของพนักงานสืบสวนสอบสวนในสังกัดตำรวจภูธรภาค 7 (n = 297)

ด้านการให้ความสำคัญต่อพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. พยานหลักฐานนิติวิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ	4.40	0.733	มาก
2. การรักษาสถานที่เกิดเหตุอย่างถูกต้องช่วยให้ได้พยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือ	4.22	0.840	มาก
3. ท่านให้ความสำคัญกับการตรวจสอบวัตถุพยานก่อนส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ	4.04	0.894	มาก
4. พยานหลักฐานทางชีวภาพ (เช่น DNA) มีความสำคัญในการระบุผู้กระทำผิด	4.39	0.723	มาก
5. ท่านให้ความสำคัญกับการตรวจสอบลายนิ้วมือ/ลายฝ่ามือในคดีที่เกี่ยวข้อง	4.01	0.878	มาก

ตารางที่ 1 ด้านการให้ความสำคัญต่อพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในคดีอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศ ของพนักงานสืบสวนสอบสวนในสังกัดตำรวจภูธรภาค 7 (ต่อ) (n = 297)

ด้านการให้ความสำคัญต่อพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
6. ข้อมูลจากกล้องวงจรปิดถือเป็นหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ควรให้ความสำคัญ	4.22	0.843	มาก
7. ท่านเชื่อว่าการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ช่วยลดความผิดพลาดในการสืบสวน/สอบสวน	4.33	0.821	มาก
8. ท่านมองว่าการพึ่งพาลักษณะทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็นในคดีที่ซับซ้อน	4.13	0.851	มาก
9. ท่านให้ความสำคัญกับการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	4.15	0.829	มาก
10. ท่านสนับสนุนให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องมือทางนิติวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่อง	4.21	0.798	มาก
รวม	4.21	0.359	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การให้ความสำคัญต่อพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ (\bar{X} = 4.21) จัดอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับการให้ความสำคัญและการใช้ประโยชน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ที่มีมากที่สุดคือ ข้อ 1) พยานหลักฐานนิติวิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศ (\bar{X} = 4.40, S.D. = 0.733) รองลงมา คือ ข้อ 2) การรักษาสถานที่เกิดเหตุอย่างถูกต้องช่วยให้ได้พยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือ (\bar{X} = 4.22, S.D. = 0.840) และ ข้อ 6) ข้อมูลจากกล้องวงจรปิดถือเป็นหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ควรให้ความสำคัญ (\bar{X} = 4.22, S.D. = 0.843) ส่วนระดับการให้ความสำคัญต่อพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ต่ำที่สุดคือ ข้อ 5) ท่านให้ความสำคัญกับการตรวจสอบลายนิ้วมือ/ลายฝ่ามือในคดีที่เกี่ยวข้อง (\bar{X} = 4.01, S.D. = 0.878) สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างตระหนักถึงความจำเป็นของหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์ในทุกขั้นตอนของกระบวนการสืบสวนสอบสวน และมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 2 ด้านการใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ (n = 297)

ด้านการใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการประกอบสำนวนคดี	3.95	0.906	มาก
2. ท่านนำข้อมูลจากการตรวจพิสูจน์ไปวิเคราะห์เพื่อชี้ประเด็นการกระทำผิด	3.86	0.849	มาก
3. ท่านมีประสบการณ์ในการนำพยานหลักฐานส่งตรวจที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.94	0.883	มาก
4. ท่านเคยอาศัยผลตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ประกอบการขอหมายจับหรือฟ้องคดี	3.67	0.957	มาก
5. ท่านใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อยืนยันหรือหักล้างคำให้การของผู้ต้องหา/พยาน	3.88	0.907	มาก
6. ท่านเคยใช้ผลพิสูจน์ DNA ในการเชื่อมโยงผู้ต้องหาที่สถานที่เกิดเหตุ	3.71	0.876	มาก
7. ท่านตรวจสอบความถูกต้องของขั้นตอนการเก็บ ส่ง และวิเคราะห์พยานหลักฐาน	3.94	0.872	มาก
8. ท่านมีการบันทึกข้อมูลการใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในรายงานคดีอย่างครบถ้วน/เคร่งครัด	3.77	1.014	มาก
9. ท่านเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์	3.52	0.937	มาก
10. ท่านนำบทเรียนจากคดีที่ผ่านมาเกี่ยวกับพยานหลักฐานวิทยาศาสตร์มาใช้ปรับปรุงการทำงานในคดีถัดไป	3.87	0.893	มาก
รวม	3.81	0.403	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ (\bar{X} = 3.81) จัดอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับจากมากที่สุดของการใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ คือ ข้อ 1) ท่านใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการประกอบสำนวนคดี (\bar{X} = 3.95, S.D. = 0.906) รองลงมา ข้อ 3) ท่านมีประสบการณ์

ในการนำพยานหลักฐานส่งตรวจที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.883) และ ข้อ 7) ท่านตรวจสอบความถูกต้องของขั้นตอนการเก็บ ส่ง และวิเคราะห์พยานหลักฐาน ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.872) ระดับการใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ที่ต่ำที่สุด คือ ข้อ 9) ท่านเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.937) ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีและการบูรณาการข้อมูลในกระบวนการทำงาน

2. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 16 ราย ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 7 ประกอบด้วยพื้นที่จังหวัด นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร ผู้ให้ข้อมูลมีอายุราชการเฉลี่ยอยู่ที่ 12.1 ปี โดยมีประสบการณ์ในสายงานสืบสวนสอบสวน ตั้งแต่ 10 - 16 ซึ่งแสดงถึงความเชี่ยวชาญในภารกิจและผ่านสถานการณ์ภาคสนามที่หลากหลาย ทั้งในคดีธรรมดาและคดีอาญา พบสาระสำคัญว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะในคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ร่างกาย และเพศ ซึ่งเป็นคดีที่ต้องการความรอบคอบและหลักฐานที่เชื่อถือได้ เพื่อยืนยันข้อเท็จจริงและสร้างความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นหัวใจหลัก ของการสืบสวนสอบสวนสมัยใหม่ เพราะช่วยลดข้อโต้แย้งเชิงพยานบุคคล และเพิ่มความแม่นยำของผลการสืบสวนสอบสวน

สำหรับการใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ พบว่า ผู้บริหารเห็นว่า ควรมีการนำหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของการสืบสวน เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์สถานการณ์และระบุทิศทางการสอบสวนให้มีความแม่นยำมากขึ้น นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามหลัก Chain of Custody อย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันการปนเปื้อน การสูญหาย หรือการเปลี่ยนแปลงของหลักฐานในระหว่างการตรวจสอบ โดยผู้บริหารหลายรายเสนอให้มีระบบการติดตามหลักฐานแบบดิจิทัล เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ทุกขั้นตอน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความโปร่งใสและความเชื่อมั่นของศาลต่อผลการสืบสวนสอบสวน

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ระดับการศึกษาและอายุงานมีผลต่อการให้ความสำคัญและการใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในคดีอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศ จำนวน 297 ราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งระดับการศึกษาและอายุงานมีผลต่อการให้ความสำคัญและใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Roberta, D. J. et al. ที่ชี้ว่าสถานที่เกิดเหตุทางอาชญากรรมเป็นจุดเริ่มต้นของข้อมูลด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ดีที่มาจากผลการประมวลผลข้อมูลที่ประสิทธิภาพจากพยานหลักฐานที่เก็บรวบรวมได้จากสถานที่เกิดเหตุ โดยเจ้าหน้าที่ที่มีความเป็นมืออาชีพซึ่งส่งผลให้พยานหลักฐานนั้น ๆ มีคุณภาพและมีคุณค่าในทางคดีและจะทำให้การอำนวยความสะดวก ยุติธรรมมีผลลัพธ์ที่ถูกต้อง และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย (Roberta, D. J. et al., 2012) ในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษในการลดความเสี่ยงที่จะได้ผลลัพธ์ของยุติธรรมทางอาญาที่มี ความไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะในคดีอุกฉกรรจ์ที่มีความร้ายแรง เช่น ในคดีฆาตกรรมและคดีความผิดทางเพศ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์มุมมองของผู้บังคับบัญชาฝ่ายบริหาร ระดับสูงในสายงานสืบสวนสอบสวน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูล สำคัญจำนวน 16 ราย ทั้ง 8 จังหวัด สะท้อนให้เห็นว่า แนวคิดของกระบวนการยุติธรรมสมัยใหม่ที่มีความสำคัญกับพยานหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์มากกว่าการพึ่งพายานบุคคลเพียงอย่างเดียว เนื่องจากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความเป็นกลาง ตรวจสอบซ้ำได้ และมีน้ำหนักในชั้นศาล โดยเฉพาะหลักฐานประเภทดีเอ็นเอ ลายนิ้วมือแฝงและหลักฐานดิจิทัล ซึ่งมีบทบาทสำคัญ

ต่อการเชื่อมโยงผู้ต้องสงสัยกับเหตุการณ์อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม แม้ผู้บริหารจะมีความตระหนักในระดับสูง แต่ยังคงพบว่า เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการบางส่วนยังขาดความเข้าใจในการให้คุณค่าและขั้นตอนการเก็บรักษาพยานหลักฐานที่ถูกต้อง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของหลักฐานในทางคดี สอดคล้องกับการศึกษาของ ฉันทนา วิทยนิพิฐพงษ์ และคณะ อันสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างนโยบายในระดับบริหารกับการปฏิบัติจริงในระดับพื้นที่ นอกจากนี้ การที่ผู้บริหารเห็นควรให้นำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของการสืบสวนสอบสวนและเน้นการปฏิบัติตามหลัก Chain of Custody อย่างเคร่งครัด รวมถึงข้อเสนอให้พัฒนาระบบติดตามพยานหลักฐานแบบดิจิทัล แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะยกระดับมาตรฐานการใช้พยานหลักฐานให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสร้างความเชื่อมั่นต่อศาลและประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนางานสืบสวนสอบสวนในยุคดิจิทัลอย่างเด่นชัด (ฉันทนา วิทยนิพิฐพงษ์ และคณะ, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การให้ความสำคัญของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศของพนักงานสืบสวนสอบสวน พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อบทบาทของพยานหลักฐานนิติวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ความจริงในคดีมากที่สุด และเห็นว่าการรักษาสถานที่เกิดเหตุอย่างถูกต้องช่วยให้ได้พยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในความจำเป็นของหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์ตลอดกระบวนการสืบสวนสอบสวน และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในทิศทางเดียวกัน ด้านการใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถนำพยานหลักฐานไปใช้ประกอบสำนวนคดี มีประสบการณ์ในการส่งตรวจและตรวจสอบความถูกต้องของกระบวนการเก็บ ส่ง และวิเคราะห์พยานหลักฐาน โดยตระหนักถึงหลักการรักษาความต่อเนื่องของพยานหลักฐาน (Chain of Custody) ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะในการให้ความสำคัญและการใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการยกระดับมาตรฐานการเก็บ รักษา ส่ง และใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ลดความคลาดเคลื่อนในการปฏิบัติงานและเพิ่มความน่าเชื่อถือของสำนวนคดี 2) ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระบบประสานงานและระบบติดตามพยานหลักฐานในรูปแบบดิจิทัล เพื่อลดความล่าช้า เพิ่มความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ทุกขั้นตอน 3) ควรดำเนินการวิจัยเชิงลึกเฉพาะประเภทคดีอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ เช่น คดีฆาตกรรม คดีข่มขืน หรือคดีกระทำความรุนแรงในครอบครัว เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีความเฉพาะเชิงคดีและระดับความซับซ้อนที่แตกต่างกัน 4) ควรบูรณาการด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าสู่กรอบการวิจัย เช่น นิติวิทยาศาสตร์ดิจิทัล ระบบฐานข้อมูลอาชญากรรมอัจฉริยะและปัญญาประดิษฐ์ เพื่อศึกษาบทบาทของเทคโนโลยีขั้นสูงต่อประสิทธิภาพการสืบสวนสอบสวนในอนาคต และ 5) ควรศึกษาในลักษณะการวิจัยแบบพหุแหล่งข้อมูลหรือการวิจัยแบบผสมผสาน โดยรวบรวมข้อมูลจากทั้งพนักงานสืบสวนสอบสวน หน่วยงานตรวจพิสูจน์ ศาล และพนักงานอัยการ เพื่อให้เห็นภาพกลไกการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ตลอดทั้งห่วงโซ่กระบวนการยุติธรรมอย่างครบถ้วนและเชิงระบบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร แสนแก้ว. (2019). การศึกษาความรู้ความเข้าใจด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ของพนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม. วารสารวิจัยและนวัตกรรมท้องถิ่น, 14(2), 121-136.
- ฉันทนา วิทยนิพิฐพงษ์ และคณะ. (2565). ระดับความรู้ในการตรวจเก็บวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 7. วารสารวิชาการอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์, 8(1), 45-61.

- พิชิต ฤทธิจรูญ. (2544). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
- มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ. (2554). การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศูนย์บริหารงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2565). คู่มือพนักงานสอบสวน นิติวิทยาศาสตร์กับการสอบสวนคดีอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2540). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะกรรมการกฤษฎีกา.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2565). รายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจประจำปีงบประมาณ 2565. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- _____. (2567). กองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 7. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2567 จาก <https://police7.go.th/agency/>
- อภิรักษ์ นักร้อง. (2559). หลักการวินิจฉัยคดีจราจรเบื้องต้น. เรียกใช้เมื่อ 1 ธันวาคม 2568 จาก <https://apr2945jr.blogspot.com/2016/11/blog-post.html>
- Joseph, L. P. et al. (2013). Effect of Forensic Evidence on Criminal Justice Case Processing. *Journal of Forensic Sciences*, 58(1), S78-S90.
- Roberta, D. J. et al. (2012). Get it right the first time: Critical Issues at the Crime Scene. *Current Issues in Criminal Justice*, 24(1), 25-37.
- White, J. H. et al. (2011). The utilization of forensic science and criminal profiling for capturing serial killers. *Forensic Science International*, 209(1-3), 160-165.